

Monitoring Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen in Nederland

In opdracht van het Planbureau voor de Leefomgeving

Datum: 22-12-2017

ACHTERGROND

Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) schetst in de Leefomgevingsbalans regelmatig een beeld van een aantal aan de fysieke leefomgeving gerelateerde onderwerpen (stand van zaken). Dat gaat traditioneel over verschillende soorten milieudruk (emissies) en de effecten daarvan op mens en natuur. De effecten van het beleid om deze druk terug te brengen tot aanvaardbare niveaus (beleidsdoelen, onderbouwd met grenswaarden en normen) worden getoond, inclusief de bijdrage van maatregelen die door verschillende actoren worden genomen.

Steeds meer richt het PBL zich op de rol van maatschappelijke actoren bij het bereiken van beleidsdoelen, vanuit de gedachte dat de overheid steeds meer een beroep doet op het potentieel dat aanwezig is in de Energieke Samenleving voor het realiseren van publieke doelen.

Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) staat al geruime tijd in de belangstelling bij het bedrijfsleven en de overheid, zowel vanwege eigen behoeften als voor publieke doelen. Het SER-advies – Winst van waarden – uit 2000 stelde de vraag centraal wat de rolverdeling van overheid en bedrijfsleven zou moeten zijn om gemeenschappelijke doelen te realiseren. Samenwerking voor die doelen speelt zowel op nationaal als internationaal vlak, wat recent ook duidelijk naar voren is gekomen in de verbeeldingen over samenwerking van het PBL en de voortgangsrapportage over de Nederlandse bijdragen aan de SDG's, de mondiale doelen voor duurzame ontwikkeling.

MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD ONDERNEMEN

In het bedrijfsleven is het concept MVO breed geaccepteerd. Een groot aantal bedrijven geeft actief vorm aan dit concept en heeft een strategie opgesteld. Naast deze groep relatief actieve bedrijven, vaak grotere multinationals of organisaties met een ideële insteek (social entrepreneurs, impact investors), zijn er ook bedrijven die niet of nauwelijks met MVO actief zijn en zich afwachtend opstellen. Een beter inzicht in de staat en voortgang van MVO in Nederland kan bijdragen aan het ontwikkelen van effectief beleid van de overheid (evaluatietaak van het PBL).

Het is niet bekend hoeveel Nederlandse bedrijven er nu eigenlijk een bijdrage leveren aan het bereiken van MVO doelen. Daarnaast is het ook onduidelijk wat de effecten van het overheidsbeleid zijn om MVO te stimuleren. Om die redenen is het lastig om een goed beeld te krijgen van de stand van zaken rondom MVO. Ongeveer 30% van het MKB doet volgens een enquête van MVO Nederland nog niets met MVO. Zelfs de MVO-koplopers opereren niet helemaal verantwoord (AIV advies over daadkracht in de Dutch Diamond, 2016). Naast deze schatting van deelnemende en passieve bedrijven is er ook een gebrek aan overzicht op de impact die met MVO wordt gerealiseerd.

MONITORING VAN MVO

Het PBL wil inzicht verkrijgen in de bereikte resultaten op het gebied van MVO in het Nederlandse bedrijfsleven. Onder MVO verstaan wij dat bedrijven verantwoordelijkheid (willen) dragen voor maatschappelijke problemen zoals klimaatverandering, luchtvervuiling of vergrijzing. En dat zij proberen om deze problemen niet groter te maken¹. Bedrijven kunnen er ook voor kiezen een bijdrage te leveren aan het

¹ Hiermee sluiten we aan bij de definitie van MVO Nederland: <https://mvonederland.nl/wat-mvo>

oplossen van deze problemen. Daarnaast is het voor het PBL van belang om te weten hoe de activiteiten onder MVO gekoppeld kunnen worden aan actuele beleidsthema's voor de leefomgeving zoals energiebesparing, duurzaam watergebruik, circulariteit grondstoffen, duurzaam gebruik van natuurlijk kapitaal en behoud van biodiversiteit.

Om de inspanningen rondom MVO in het bedrijfsleven te meten, bestaat er een substantieel aantal monitors, indices, benchmarks en rankings. Ook zijn er branches/sectoren die op basis van de input van de aangesloten bedrijven 'koepelverslagen' maken. Voor dit type dossiers zijn er geen verplichtende bedrijfsnormen (zoals die er wel zijn voor emissies van bedrijfslocaties), en kan er voor het opdoen van inzicht vooralsnog alleen een beroep worden gedaan op vrijwillige rapportages vanuit de betrokken sectoren.

De inspanningen rondom het monitoren van MVO komen voort uit de wens van zowel het bedrijfsleven als de overheid. Enerzijds bestaat er de behoefte van bedrijven om zich te kunnen profileren en onderscheiden met een diversiteit aan indicatoren (door AIV benoemd als: playing the ranking game; marketing gedreven acties) en anderzijds die van actoren zoals financiers en NGO's, die de prestaties van bedrijven willen vergelijken en gebaat zijn bij uniformiteit op de voor hen meest relevante aspecten (rating en benchmarking). Zo produceert het WWF een specifieke score card over bedrijven die palmolie inkopen en in consumentenproducten verwerken. De vereniging van duurzame beleggers (VBDO) geeft een Responsible Supply Chain Benchmark uit, waarvan de methode in 2014 is herzien omdat de effectiviteit afnam. De overheid organiseert zelf de Transparantiebenchmark. De onderzoeksgroep van deze benchmark bestaat uit 115 rapportage plichtige organisaties, maar ook vrijwillige deelname is een optie. Hierdoor maakten er in 2017 in totaal 500 bedrijven deel uit van de Transparantiebenchmark. Sustainalize adviseert een groot aantal van de deelnemende organisaties bij hun duurzaamheidsverslaglegging, waaronder het voldoen aan de criteria van de Transparantiebenchmark. De Transparantiebenchmark geeft aan in hoeverre bedrijven transparant zijn over hun MVO-beleid en prestaties, maar is geen score van de MVO-prestaties op zich. De selectie aan onderwerpen, de diepgang daarin en de groep bedrijven die worden afgedekt zijn steeds anders. Iets meer dan de helft van de Nederlandse ondernemingen waarnaar de benchmark verwijst, blijkt nauwelijks actief bezig te zijn met het transparant maken van MVO inspanningen. De effectiviteit van deze monitor neemt af, omdat achterblijvers niet worden geprikkeld om hoger te scoren. Maar dat zou kunnen veranderen als dergelijke tools gebruikt worden bij de (controle op) de uitvoering van de EU-richtlijn over het openbaar maken van niet-financiële informatie.

ONDERZOEKSVRAAG

Het doel van dit onderzoek is om in beeld te brengen hoe het monitoringslandschap op het gebied van MVO er in Nederland uit ziet. Sustainalize heeft in een opdracht van het PBL een overzicht gemaakt van de monitoringsinitiatieven die er zijn op het gebied van MVO en welk deel van het bedrijfsleven hiermee afgedekt is. Daarnaast wordt er inzichtelijk gemaakt hoe deze initiatieven overlappen, waar initiatieven complementair aan elkaar zijn, en welke informatie vooralsnog mist. Om tot deze inzichten te komen, worden in dit onderzoek een aantal onderzoeksvragen beantwoord, namelijk:

- Welke monitoringsinitiatieven zijn er momenteel op het vlak van MVO?
- Hoeveel en welk soort bedrijven worden door deze monitoringsinitiatieven afgedekt? Is er een redelijke schatting te geven van de totale dekkinggraad?
- Welke aspecten van duurzaam en maatschappelijk ondernemen worden door die verschillende initiatieven afgedekt.

Wanneer in kaart is gebracht welke initiatieven er bestaan in het huidige landschap, is het mogelijk inzicht te krijgen in eventuele gebreken en aanknopingspunten waar de overheid op in kan spelen. Dit geeft het PBL het benodigde inzicht om de overheid hierin te voorzien van scenario's.

ONDERZOEKSMETHODE

In dit hoofdstuk wordt de methode die gehanteerd is voor dit onderzoek toegelicht. Er wordt stapsgewijs beschreven hoe het onderzoek is opgezet en hoe dit leidt tot antwoord op de onderzoeksvragen.

BESTAANDE MONITORINGSINITIATIEVEN

Zoals beschreven, bestaat er een grote verscheidenheid aan monitoringsinitiatieven met verschillende karakteristieken en doelen. Om een selectie te maken voor dit onderzoek, zijn monitoringsinitiatieven gekozen op basis van vijf selectiecriteria:

- 1) het initiatief moet betrekking hebben op MVO;
- 2) het initiatief moet een groep bedrijven in beeld brengen;
- 3) het initiatief moet van terugkerende aard zijn om trends te kunnen zien;
- 4) het initiatief moet op de algemene bedrijfsvoering van toepassing zijn waarmee een groep bedrijven in beeld wordt gebracht. Productkeurmerken en richtlijnen zijn om deze reden uitgesloten;
- 5) de reikwijdte van het initiatief moet, in ieder geval deels, op Nederlandse ondernemingen betrekking hebben.

Een uitgebreide deskstudie aan de hand van deze criteria heeft geleid tot een lijst met monitoringsinitiatieven die input vormen voor de verdere inventarisatie in het onderzoek.

EIGENSCHAPPEN

In de inventarisatie is informatie vergaard over een aantal relevante eigenschappen. Deze eigenschappen geven weer wat de oorsprong is van het monitoringsinitiatief en waar de algemene focus op ligt. De volgende eigenschappen zijn hiervoor onderscheiden:

1. Doelgroep
2. Inhoud (beleid, prestatie, rapportage/communicatie of een combinatie)
3. Naam eigenaar
4. Eigenaar (publiek, privaat, NGO of netwerkorganisatie)
5. Frequentie
6. Sectorspecifieke vragen
7. Resultaten publiek beschikbaar
8. Scoringsmethodiek publiek beschikbaar

SCOPE

Om een inschatting te maken hoeveel en welk soort bedrijven zijn meegenomen in de monitoringsinitiatieven, is er ook gekeken naar de scope per initiatief. Voor deze scope zijn een aantal karakteristieken geïdentificeerd die samen een beeld geven over de breedte en diepte per initiatief. Deze karakteristieken zijn de volgende:

1. Generiek of sectorfocus
2. Indien sectorfocus: sector
3. Geografische dekking (internationaal of Nederland)
4. Indien internationaal: aantal deelnemende bedrijven internationaal
5. Aantal deelnemende bedrijven in Nederland

REIKWIJDTE MVO

MVO is een dynamisch concept waarbij nieuwe aspecten zich voortdurend aandienen. Daarom is het van belang om het concept MVO te specificeren. In dit onderzoek wordt dat gedaan aan de hand van de internationale ISO26000 richtlijn voor maatschappelijk verantwoorde organisaties. Deze is opgesteld in een internationaal multi-stakeholderproces met zowel bedrijfsleven als NGO's, waardoor deze geaccepteerd is als de internationale standaard voor MVO. Deze (vrijwillige) richtlijn wordt in dit onderzoek gebruikt om de reikwijdte van de verschillende monitoringsinitiatieven te bepalen, en te zien waar er nog een tekort aan monitoring is. Op verzoek van het PBL wordt het onderwerp 'het milieu' verder uitgesplitst naar een aantal, voor het PBL relevante, sub-onderwerpen. De totale lijst van aspecten waarop wordt getoetst is, is als volgt:

1. Bestuur van de organisatie
2. Mensenrechten
3. Arbeidspraktijk
4. Het milieu
 - a. Emissies (naar lucht, water en bodem)
 - b. Afval
 - c. Klimaat
 - d. Biodiversiteit
 - e. Natuurlijk kapitaal (natuurlijke hulpbronnen of ecosystemendiensten zoals duinen, bossen en laagvenen)
5. Eerlijk zakendoen
6. Consumentenaangelegenheden
7. Betrokkenheid bij en ontwikkeling van de gemeenschap

Door inzichtelijk te maken op welke van deze thema's de geselecteerde monitoringsinitiatieven zich richten, wordt het mogelijk om een brede vergelijking te maken, en te identificeren waar eventuele hiaten zitten en/of aanvullingen van waarde kunnen zijn.

EXPERTPANEL

Op basis van de resultaten van het onderzoek zijn een aantal voorlopige conclusies getrokken. De resultaten en voorlopige conclusies vormden de input voor een paneldiscussie waaraan verschillende experts deelnamen, het overzicht hiervan is opgenomen in bijlage A. Deze experts zijn geselecteerd op hun ervaring, de capaciteit om met een discipline-overstijgende blik naar dilemma's van dit type te kunnen kijken en input te kunnen leveren die bijdraagt aan het behalen van het onderzoeksdoel.

EXCEL OVERZICHT MONITORINGSINITIATIEVEN

Het aantal bestaande monitoringsinitiatieven bleek te groot om een volledig beeld te kunnen geven. Daarom is er een selectie gemaakt van generieke initiatieven die bij de experts van Sustainalize het meest bekend zijn en is er per relevante sector minimaal één initiatief opgenomen. Deze selectie resulteerde in een lijst van 34 monitoringsinitiatieven. Dit is vastgelegd in een Microsoft Excel bestand. Om de weergave in dit rapport mogelijk te maken, is het overzicht hieronder gescheiden in twee delen. Afbeelding 1 geeft de eigenschappen en de scope indicatoren van de monitoringsinitiatieven weer. Afbeelding 2 laat de reikwijdte van de monitoringsinitiatieven op de ISO 26000 zien.

Nr	Monitoringsinitiatief	Eigenschappen								Scope				
		Doelgroep	Inhoud	Naam eigenaar	Eigenaar	Frequentie	Sectorspecifieke vragen	Resultaten publiek beschikbaar	Scoringsmethode publiek beschikbaar	Generiek of sectorfocus	Sector	Geografische dekking	Aantal bedrijven	Aantal bedrijven in Nederland
1	Dow Jones Sustainability Index (DJSI)	Investeerder	Beleid	RobecoSAM	Privaat	Jaarlijks	Ja	Deels	Nee	Generiek		Internationaal	3400	35
2	Carbon Disclosure Project (CDP)	Investeerder	Beleid en	CDP	NGO	Jaarlijks	Ja	Ja	Ja	Generiek		Internationaal	3000	Onbekend
3	Sustainalytics	Investeerder	Beleid	Sustainalytics	Privaat	Jaarlijks	Ja	Nee	Ja	Generiek		Internationaal	6500	Onbekend
4	GRESB	Investeerder	Beleid en	GRESB	Privaat	Jaarlijks	Ja	Nee	Nee	Generiek		Internationaal	1100	39
5	Oekom CR review	Investeerder	Beleid	Oekom	Privaat	Jaarlijks	Ja	Ja	Nee	Generiek		Internationaal	3800	Onbekend
7	Sedex	Ketenpartner	Beleid	Sedex	NGO	Periodiek	Ja	Nee	Nee	Generiek		Internationaal	43000	Onbekend
8	Principles for Responsible Investment (PRI)	Investeerder	Beleid	PRI	Privaat	Jaarlijks	Ja	Nee	Ja	Generiek		Internationaal	1750	99
9	EcoVadis	Ketenpartner	Beleid	EcoVadis	Privaat	18 maanden	Ja	Nee	Nee	Generiek		Internationaal	30000	Onbekend
10	Transparantiebenchmark	Investeerder	Rapportage/oo	Ministerie van	Publiek	Jaarlijks	Nee	Ja	Ja	Generiek		Nederlands		500
11	Tax transparency benchmark	Investeerder	Rapportage/oo	VBDO	Publiek	Jaarlijks	Nee	Ja	Ja	Generiek		Nederland		68
12	Sustainability performance of Dutch Stock Listed Companies	Investeerder	Beleid en	VBDO	Publiek	Jaarlijks	Nee	Ja	Ja	Generiek		Nederland		68
13	MSCI ESG Sustainability indexes	Investeerder	Beleid	MSCI	Privaat	Jaarlijks	Ja	Nee	Ja	Generiek		Internationaal	6400	Onbekend
14	Emissieregistratie	Consumenten	Prestatie	RIVM	Publiek	Jaarlijks	Nee	Ja	Ja	Generiek		Nederland		Onbekend
15	Sustainable brand index	Consumenten	Beleid	SB insight	Privaat	Jaarlijks	Nee	Ja	Ja	Generiek		Internationaal	1000	108
16	GRI	Ketenpartner	Prestatie	GSSB	NGO	Periodiek	Nee	Ja	Ja	Generiek		Internationaal	Onbekend	Onbekend
17	Eerlijke bankwijzer	Consumenten	Beleid	Amnesty,	NGO	Jaarlijks	Ja	Ja	Ja	Sectorfocus	Financiële	Nederland		10
18	Eerlijke verzekeringwijzer	Consumenten	Beleid	Amnesty,	NGO	Jaarlijks	Ja	Ja	Ja	Sectorfocus	Financiële	Nederland		10
19	Benchmark Responsible Investment by Insurance Companies	Investeerder	Beleid	VBDO	Publiek	Jaarlijks	Ja	Ja	Ja	Sectorfocus	Financiële	Nederland		30
20	Palmolie Scorecard	Ketenpartner	Beleid en	WNF	NGO	Twee jaar	Ja	Ja	Ja	Sectorfocus	Landbouw	Internationaal	137	10
21	Soja Scorecard	Ketenpartner	Beleid en	WNF	NGO	Twee jaar	Ja	Ja	Ja	Sectorfocus	Landbouw	Internationaal	133	22
22	Dutch Alliance for Sustainable Palm Oil (DASPO)	Ketenpartner	Beleid en	DASPO	Netwerkorganisatie	Jaarlijks	Ja	Ja	Nee	Sectorfocus	Handel	Nederland		Onbekend
23	Duurzaam geproduceerd hout op de Nederlandse markt	Ketenpartner	Prestatie	Probos	NGO	Jaarlijks	Ja	Ja	Ja	Sectorfocus	Bosbouw	Nederland		Onbekend
24	Forest 50	Ketenpartner	Beleid	FSC Nederland	Netwerkorganisatie	Half jaar	Ja	Ja	Ja	Sectorfocus	Bosbouw	Nederland		50
25	Responsible Care Rapport	Ketenpartner	Prestatie	VNCI	Netwerkorganisatie	Jaarlijks	Ja	Nee	Ja (CBS)	Sectorfocus	Industrie	Nederland		600
26	Barometer Duurzame Bakkerij en Zoetwaren 2.0	Ketenpartner	Beleid	VBZ	Privaat	Periodiek	Ja	Nee	Nee	Sectorfocus	Handel	Nederland		Onbekend
27	MVO-monitor Metaalunie	Ketenpartner	Beleid	Metaalunie	Netwerkorganisatie	Periodiek	Nee	Nee	Ja	Sectorfocus	Industrie	Nederland		Onbekend
28	Duurzame VVNH Import	Ketenpartner	Prestatie	VVNH	Netwerkorganisatie	Jaarlijks	Ja	Ja	Ja	Sectorfocus	Handel	Nederland		215
29	Maatschappij voor vetten en oliën	Ketenpartner	Prestatie	MVO	Netwerkorganisatie	Periodiek	Ja	Ja	Nee	Sectorfocus	Industrie	Nederland		54
30	CO2-prestatieladder	Ketenpartner	Prestatie	SKAO	NGO	Jaarlijks	Nee	Ja	Ja	Sectorfocus	Bouwnijverheid	Nederland		2500
31	Duurzameter	Ketenpartner	Beleid	TrueTasteVent	Netwerkorganisatie	Jaarlijks	Ja	Ja	Ja	Sectorfocus	Horeca	Nederland		500
32	Onderzoek duurzaamheid Nederlandse stroomleveranciers	Ketenpartner	Beleid en	Consumentenb	Netwerkorganisatie	Jaarlijks	Ja	Ja	Ja	Sectorfocus	Energievoorziening	Nederland		34
33	Duurzamer eten	Ketenpartner	Beleid	Alliantie	Netwerkorganisatie	Periodiek	Ja	Ja	Nee	Sectorfocus	Horeca,	Nederland		3307
34	Lean and green	Ketenpartner	Beleid en	Connekt	Privaat	Periodiek	Ja	Nee	Ja	Sectorfocus	Vervoer en	Nederland		500

Afbeelding 1: Excel overzicht monitoringsinitiatieven: eigenschappen en scope

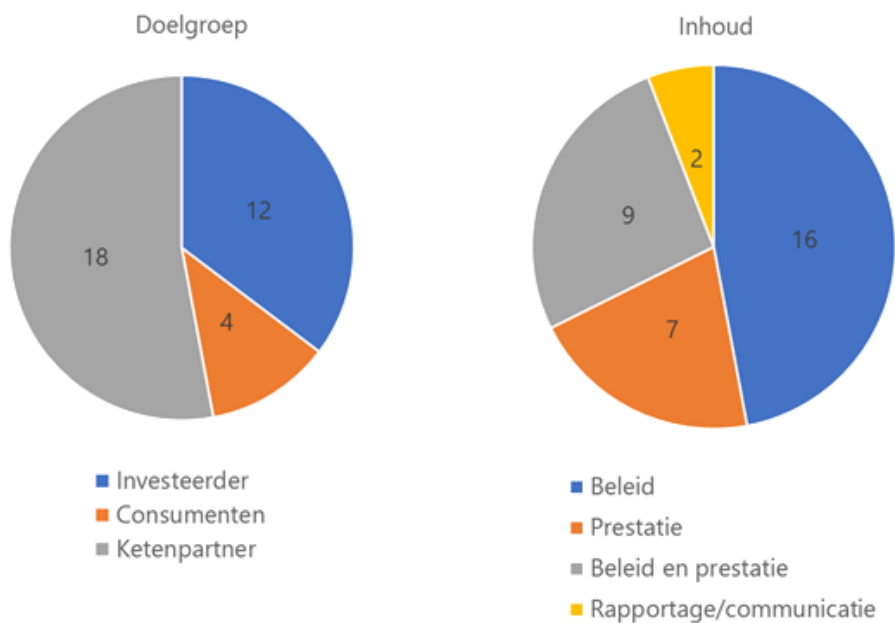
		ISO 26000											
Nr	Monitoringsinitiatief	1. Bestuur van de organisatie	2. Mensenrechten	3. Arbeidspraktijk	4. Milieu	4.1 Emissies	4.2 Afval	4.3 Klimaat	4.4 Biodiversiteit	4.5 Natuurlijk kapitaal	5. Eerlijk zakendoen	6. Consumentenangelegenheden	7. Betrokkenheid bij en ontwikkeling
1	Dow Jones Sustainability Index (DJSI)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2	Carbon Disclosure Project (CDP)	x			x	x		x	x	x			
3	Sustainalytics	x	x	x	x	x		x			x		x
4	GRESB	x		x	x	x	x						x
5	Oekom CR review	x	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x
7	Sedex		x	x	x	x	x	x	x	x	x		
8	Principles for Responsible Investment (PRI)	x	x	x	x	x	x	x		x	x		
9	EcoVadis		x	x	x	x	x		x		x	x	
10	Transparantiebenchmark	x			x						x		
11	Tax transparency benchmark										x		
12	Sustainability performance of Dutch Stock Listed Companies			x						x			
13	MSCI ESG Sustainability indexes	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x	
14	Emissieregistratie				x	x							
15	Sustainable brand index											x	
16	GRI		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
17	Eerlijke bankwijzer		x	x	x	x		x	x		x	x	
18	Eerlijke verzekeringswijzer		x	x	x	x		x	x		x	x	
19	Benchmark Responsible Investment by Insurance Companies	x	x	x	x	x	x	x		x	x		
20	Palmolie Scorecard		x	x	x	x			x	x			
21	Soja Scorecard			x	x	x			x	x			
22	Dutch Alliance for Sustainable Palm Oil (DASPO)		x	x	x	x			x	x			
23	Duurzaam geproduceerd hout op de Nederlandse markt		x	x	x		x		x	x			x
24	Forest 50		x	x	x		x		x	x			x
25	Responsible Care Rapport			x	x	x	x	x					
26	Barometer Duurzame Bakkerij en Zoetwaren 2.0	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
27	MVO-monitor Metaalunie		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
28	Duurzame VVNH Import		x	x	x	x		x	x	x			
29	Maatschappij voor vetten en oliën		x	x	x	x	x	x			x	x	x
30	CO2-prestatieladder				x	x		x					
31	Duurzameter		x		x			x	x	x			
32	Onderzoek duurzaamheid Nederlandse stroomleveranciers				x	x	x	x	x	x			
33	Duurzamer eten			x	x	x	x	x	x	x	x		
34	Lean and green				x	x							

Afbeelding 2: Excel overzicht monitoringsinitiatieven: ISO 26000

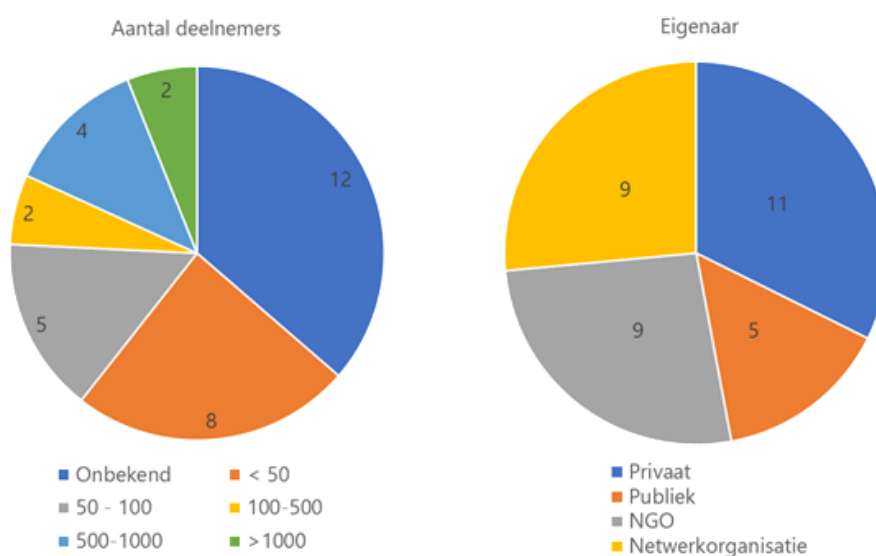
ALGEMEEN BEELD

Om inzicht te geven in de opbrengst van de inventarisatie zijn onderstaande cirkeldiagrammen en grafieken geplot op basis van het Excel-overzicht. Dit geeft daarmee een goed beeld van de geïnventariseerde initiatieven, maar is niet een op een te vertalen naar het totale monitoringslandschap in Nederland.

Afbeelding 3 geeft twee cirkeldiagrammen weer met een categorisatie op basis van de doelgroep van het monitoringsinitiatief en de inhoud waarop het monitoringsinitiatief is gericht. Te zien is dat investeerders een belangrijke doelgroep zijn voor monitoring. De meeste van deze initiatieven meten minimaal of zaken vastgelegd zijn in beleid en in veel gevallen ook of dit tot daadwerkelijke prestaties heeft geleid. Afbeelding 4 laat een verdeling zien op basis van het aantal deelnemers en het type eigenaar. Duidelijk wordt dat het aantal deelnemers bij de geselecteerde monitoringsinitiatieven sterk uiteenloopt en vaak niet inzichtelijk is.

Afbeelding 3: doelgroep en inhoud monitoring

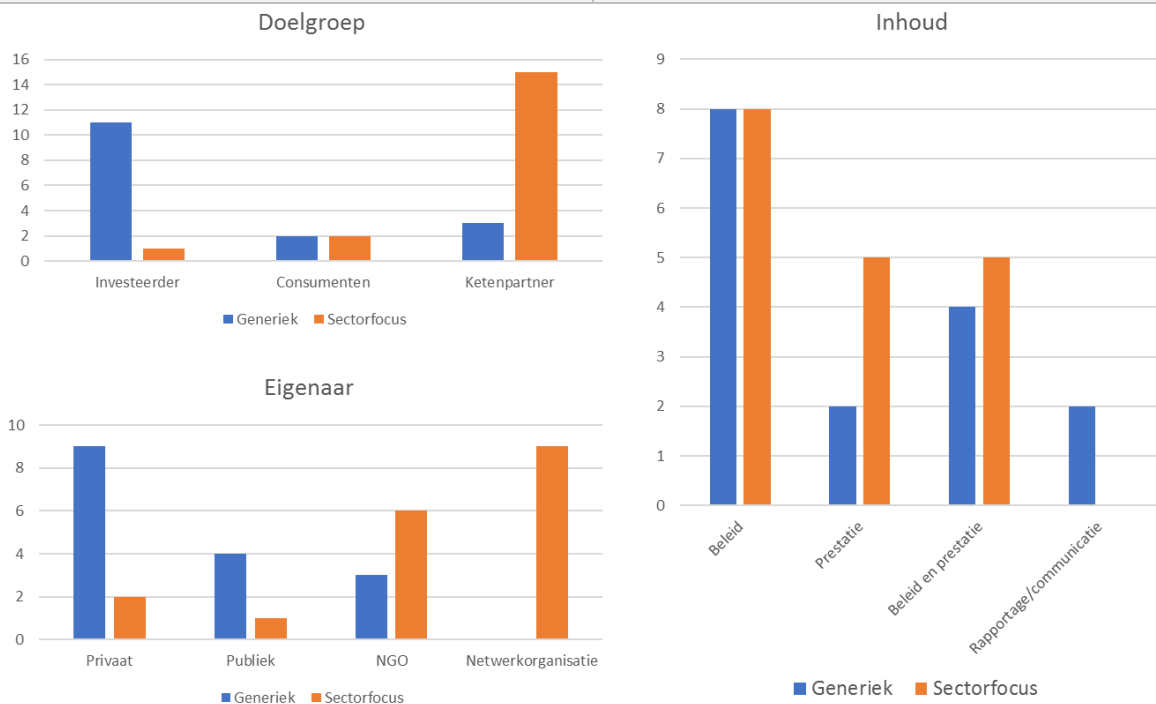

Afbeelding 4: aantal Nederlandse deelnemers en type eigenaar

GENERIEK VS. SECTORFOCUS

Bij de analyse van de eigenschappen en scope van de monitoringsinitiatieven is er ook een onderscheid gemaakt tussen de generieke initiatieven en de initiatieven met sectorfocus. De tabel hieronder geeft een overzicht weer van de belangrijkste bevindingen voor de geselecteerde initiatieven. Afbeelding 5, op de volgende pagina, geeft enkele grafieken weer als visuele ondersteuning voor de uiteenzetting van bevindingen.

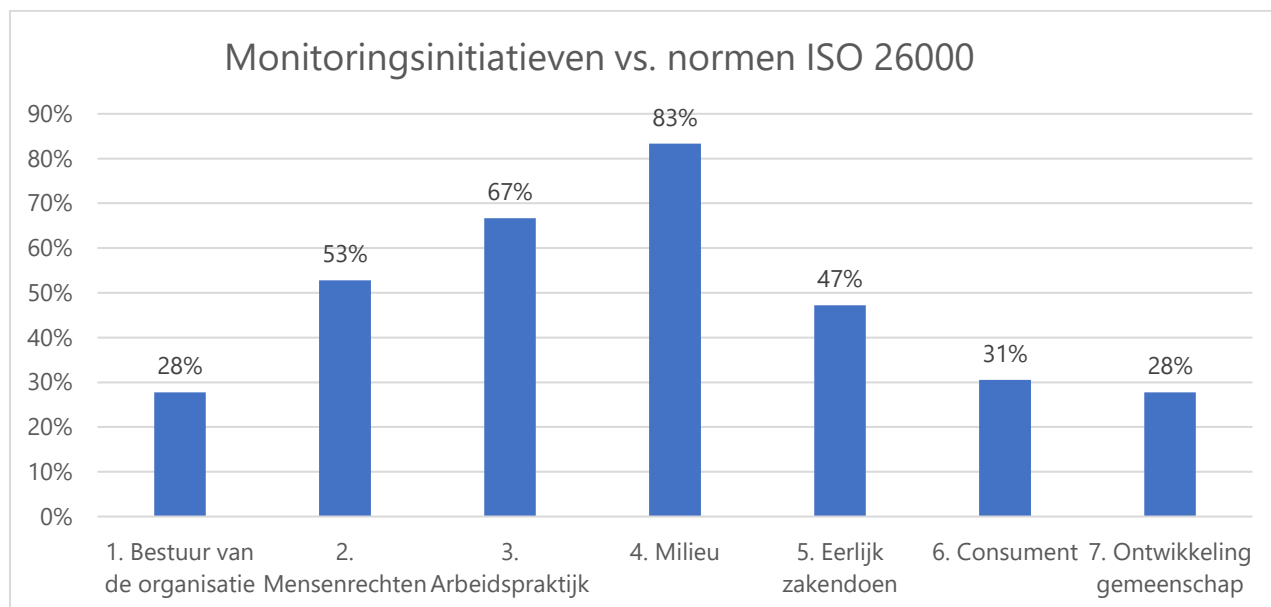
Generieke monitoring	Sector gefocuste monitoring
De focus ligt op grote bedrijven, de meeste bedrijven rapporteren aan meerdere initiatieven. De doelgroep is vaak investeerders, met een private partij als eigenaar. Bij internationale initiatieven (van private partijen) zijn resultaten en scoringsmethode vaak alleen tegen betaling of voor deelnemers beschikbaar. De meeste initiatieven hebben sectorspecifieke onderdelen. Het aandeel Nederlandse bedrijven in internationale initiatieven is relatief klein. De resultaten zeggen minder over de Nederlandse voortgang op het gebied van MVO.	Bestaat vooral uit initiatieven met een kleinere inhoudelijke reikwijdte. Ook kleinere bedrijven nemen hieraan deel. Deelnemers zijn vooral degenen met MVO bewustzijn, meestal zijn deze initiatieven vrijwillig. Meer initiatieven gericht op daadwerkelijke prestatie dan alleen transparantie of beleid. Brancheverenigingen (netwerkorganisaties) spelen vaak een centrale rol. Niet bij elke sector is een initiatief te vinden, bijv. delfstoffenwinning. Al zijn dit ook vooral grote partijen die onder de generieke monitoring vallen. Vrijwel alleen Nederlandse sectorinitiatieven opgenomen.

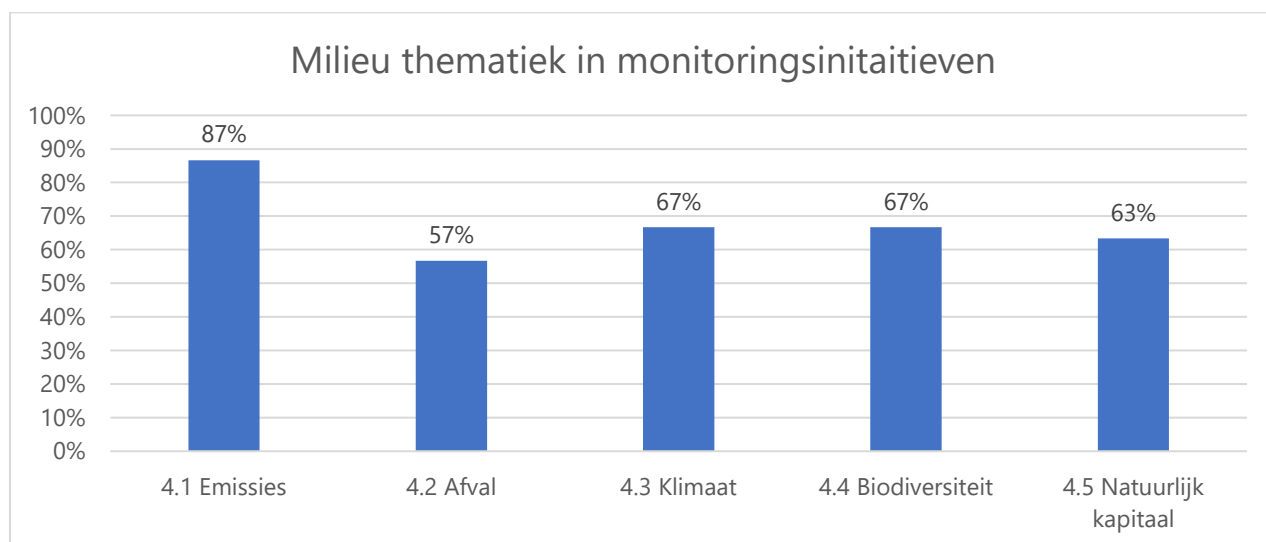
Afbeelding 5: Doelgroep, type eigenaar en inhoud van generiek vs. sectorfocus monitoring

THEMA SPECIFIEKE MONITORING

De reikwijdte van de monitoringsinitiatieven is getoetst aan de hand van de ISO 26000 normen. Afbeelding 6 geeft de totale reikwijdte weer van alle monitoringsinitiatieven. Gezien de aard van de activiteiten van het PBL, lag de focus bij onze inventarisatie op milieu monitoring. Hierdoor kan het aantal monitoringsinitiatieven met sociale indicatoren ondervertegenwoordigd zijn in de lijst. Daarnaast komen de thema's 'bestuur van de organisatie', 'consumentenaangelegenheden' en 'betrokkenheid van de gemeenschap' over het algemeen wat minder aan bod. Zoals in afbeelding 7 te zien is, ligt binnen het thema milieu het zwaartepunt bij emissies.

Afbeelding 6: Monitoringsinitiatieven vs. normen ISO 26000

Afbeelding 7: Milieu thematiek in monitoringsinitiatieven

INPUT EXPERTPANEL

Op 24 oktober 2017 vond de MVO-expertpanel sessie plaats. Tijdens deze sessie zijn de aanpak en de voorlopige conclusies van voorliggend onderzoek gepresenteerd. Vervolgens is een aantal stellingen voorgelegd waarop men door middel van een interactief stelsysteem zijn mening kon geven. Op basis daarvan zijn verdere discussies gevoerd, waarvan de hoofdlijnen in deze paragraaf worden weergegeven.

Over het algemeen werd het beeld dat uit deze inventarisatie naar voren komt door de experts bevestigd. De experts delen het gevoel dat monitoring positief bijdraagt aan in elk geval bewustwording over duurzaamheid bij bedrijven. Steeds vaker vragen klanten aan hun leveranciers om inzicht te geven in hun MVO-inspanningen. Ook om financiële middelen aan te trekken wordt dit steeds belangrijker. Of meting van duurzaamheidsbeleid ook inzicht geeft in de daadwerkelijke prestaties, daar waren de meningen over verdeeld. Daarnaast kunnen daadwerkelijke prestaties pas inzichtelijk worden wanneer het bedrijf over goede KPI's en monitoring beschikt. Daar wordt door de meeste monitoringsinitiatieven weinig aandacht aan besteed. Ook ontstaat er volgens beleidsmakers een vertekend beeld van MVO resultaten, wanneer enkel de bedrijven worden gemonitord die hier geld voor betalen. Ondanks het verschil in mening tussen beleidsmakers en managers van bedrijven, laat dit wel zien dat bij bedrijven op managementniveau aandacht aan MVO wordt besteed.

Vervolgens is besproken hoe men de rol van de overheid in monitoring van MVO ziet. Gemiddeld neigde de groep voorzichtig naar dat de overheid een belangrijker rol hierin zou moeten innemen. Zij kan niet-financiële verslaggeving verder verplichten voor een grotere groep bedrijven. Ook zijn er veel partijen die laag scoren op de Transparantiebenchmark en dus geen inspanning leveren om transparant te zijn op MVO-thema's, maar daar niet op aangesproken worden. De algemene tendens was dat de overheid dit minder vrijblijvend zou kunnen maken. Aangezien uit de inventarisatie naar voren kwam dat initiatieven vaak focussen op grote bedrijven, werd de groep de vraag gesteld of zij monitoring van grote bedrijven ook belangrijker vinden dan van het MKB. Hoewel de antwoorden op deze stelling verdeeld waren, bleken de meningen niet zo verdeeld. Meer inzicht in de voortgang van MVO bij het MKB zou door iedereen gewaardeerd worden. Monitoringsinitiatieven bezorgen hen echter een onevenredig grote inspanning, waardoor het niet wenselijk is om deelname van hen te verlangen. Wel bieden sectorinitiatieven vaak ook inzicht in de wat kleinere bedrijven en wordt bijvoorbeeld door GRI gewerkt aan een monitor die ook voor het MKB toepasbaar is.

CONCLUSIES

In dit onderzoek zijn de bestaande monitoringsinitiatieven op het gebied van MVO geïnventariseerd met als doel de bruikbaarheid van deze initiatieven te toetsen om de voortgang van MVO in Nederland in beeld te brengen. Dit is nuttig voor beleidsmakers. Op basis van vijf selectiecriteria is een lijst samengesteld van relevante monitoringsinitiatieven voor het PBL. Al snel bleek dat het onmogelijk was om een totaaloverzicht te maken gezien de veelzijdigheid en het grote aantal initiatieven. Daarom is ervoor gekozen om een selectie van bekende generieke initiatieven en per sector minimaal één initiatief op te nemen. Deze afbakening is gebaseerd op de ervaring van Sustainalize in de markt. Door middel van een deskstudie is inzichtelijk gemaakt wat de eigenschappen van de monitoringsinitiatieven zijn en wat de diepgang en reikwijdte van de initiatieven is. De resultaten en voorlopige conclusies van deze deskstudie zijn gedeeld en besproken met een expertpanel. In deze paragraaf presenteren wij de conclusies van ons onderzoek. Daarnaast verdiepen wij deze conclusies op basis van ons expert judgement en geven we op basis daarvan een aantal aanbevelingen.

CONCLUSIES ONDERZOEK

Tijdens de deskstudie bleek al in een vroeg stadium dat de focus bij MVO monitoring in Nederland erg verdeeld is. Binnen de beperkte selectie van 34 initiatieven, geven de verschillende eigenschappen weer hoe heterogeen de monitoringsinitiatieven in het algemeen zijn. Dit zorgt voor onduidelijkheid over de complementariteit en dekkingsgraad van de vele initiatieven voor beleidsmakers. Tijdens de expertsessie werd duidelijk dat het belangrijk is om te realiseren wat het doel van een monitoringsinitiatief is. Er zijn initiatieven die in het leven zijn geroepen om de daadwerkelijke prestaties en daarmee impact van MVO inspanningen van een bedrijf te meten. Uit de inventarisatie bleek dat de meeste initiatieven echter vooral de aanwezigheid en reikwijdte van beleid van een bedrijf meten. Deze initiatieven hebben als doel een bewustwordingsproces in gang te zetten onder een groep bedrijven en meten dus geen daadwerkelijke prestaties. De vraag is of dit de meest effectieve manier is om bedrijven te stimuleren om MVO ten uitvoer te brengen.

Hoewel er verschillen bestaan tussen de initiatieven, wijst een vergelijkbaar onderzoek van het PBL² uit dat er veel connecties zijn tussen MVO ratingsinitiatieven. Deze connecties zijn er bijvoorbeeld op basis van gedeelde standaarden. Zo werd in dit PBL-onderzoek duidelijk dat bij veel monitoringsinitiatieven de criteria zijn gebaseerd op de ESG-indicatoren. Naast gedeelde standaarden zijn er ook partnerships tussen initiatieven of zijn verschillende initiatieven gefuseerd met andere initiatieven. Deze onderlinge verbinding laat zien dat uniformiteit haalbaar is op het niveau van doelgroep, inhoud of sector. In voorliggend onderzoek is aan de reikwijdte van uitvragen over de ISO26000 thema's ook te zien dat initiatieven de duurzaamheidsthema's bepalen aan de hand van de internationale consensus over MVO.

Wat betreft de dekkingsgraad van de initiatieven scheidt het onderscheid tussen generieke en sector gefocuste monitor inzicht. De eigenaar van een sector-gefoctust initiatief blijkt vaak een netwerk- of brancheorganisatie te zijn, waarbij de oorsprong van producten of grondstoffen wordt gemonitord. Hun doel is vaak om meer om openheid te geven over inspanningen op thema's die sterk in de publieke belangstelling staan, bijvoorbeeld duurzaamheid van geïmporteerd tropisch hout of CO₂-emissies in de bouw. Hierdoor bestaat er over het algemeen transparantie over de resultaten en de scoringsmethodiek. Het dekkingspercentage van de sector specifieke monitoringsinitiatieven is niet eenduidig weer te geven, omdat de doelgroep bij deze initiatieven verschillend is. Aan deze sectorinitiatieven nemen vaak ook kleinere bedrijven deel, zo dekken zij een over het algemeen een relatief groot deel van de bedrijven in deze sector af. Initiatieven in de financiële dienstverlening focussen zich met name op grote bedrijven, terwijl initiatieven binnen de horeca voornamelijk het MKB als doelgroep hebben.

De generieke initiatieven zijn voornamelijk gefocust op de grote bedrijven met meer dan 500 medewerkers. Zij brengen daardoor maar een klein deel van het bedrijfsleven in beeld. Bij de generieke initiatieven nemen gemiddeld zo'n 100 Nederlandse bedrijven deel. In totaal zijn er in Nederland ongeveer 1485 bedrijven van deze grootte. Dit geeft aan dat het dekkingspercentage onder de generieke initiatieven bij deze bedrijfsgrootte ongeveer 7 procent is³. Voor grote internationale organisaties is het in de praktijk vaak een onbegonnen zaak om alle leveranciers te controleren. De monitoringsinitiatieven helpen hen om toch een

² Van der Esch S. & Steurer N. (2014). Comparing public and private sustainability monitoring and reporting. PBL Netherlands Environmental Assessment Agency, The Hague/Bilthoven

³ Deze cijfers zijn gebaseerd op data van het CBS en zijn in te zien via de volgende link:

<http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=81588NED&D1=0,11-14,16&D2=0,2,29,160,165,176,190,216,240,272&D3=I&HDR=G2,T&STB=G1&VW=T>

Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen 22-12-2017

beeld van de duurzaamheid van leveranciers te krijgen. Al is het daarbij een illusie dat een volledig adequaat beeld kan worden verkregen. Afhankelijk van de sector en regio waarin zij opereren kunnen leveranciers te kampen hebben met andere problemen die voor hen veel urgenter zijn dan duurzaamheid.

De eigenaar van een generiek initiatief is vaak een private partij, de doelgroep bestaat vaak uit investeerders en deelnemers zijn voornamelijk grote beursgenoteerde bedrijven. Het gevolg hiervan is dat de resultaten en/of scoringsmethodiek om commerciële redenen niet publiekelijk beschikbaar is. Experts uit het bedrijfsleven gaven aan dit terecht te vinden, omdat de MVO standaard in ieder land verschillend is en daarmee ook de interpretatie van de resultaten. Daarom zou een bedrijf ten onrechte in een kwaad daglicht kunnen worden gesteld. Daarnaast spelen voor de private partijen natuurlijk ook overwegingen vanuit concurrentie-oogpunt. Toch zou wat ons betreft minimaal inzicht gegeven kunnen worden in scoringsmethodiek en trends die hieruit volgen. Experts met als rol beleidsmaker gaven aan dat er een vertekend beeld ontstaat van de MVO resultaten als enkel de bedrijven worden gemonitord die hiervoor betalen. De bruikbaarheid van dergelijke monitoringsinitiatieven voor beleidsmakers is daardoor helaas klein.

Overall is duidelijk geworden dat er ondanks dat er zeer veel gemonitord wordt, het lastig is om op basis van (een aantal van) deze initiatieven jaarlijks een goed beeld te genereren van de stand van MVO in Nederland, en daarmee van de effecten van MVO-beleid. Het volledige bedrijfsleven wordt niet gedekt, vooral grote beursgenoteerde bedrijven en koplopers op duurzaamheidsgebied nemen deel, waardoor geen uitspraken gedaan kunnen worden over de stand van MVO in het gemiddelde Nederlandse bedrijf. Wel leveren veel van deze initiatieven op (deel)thema's of voor bepaalde sectoren waardevolle informatie op die beleidsmakers kunnen (blijven) benutten bij hun beleidsvorming. Daarnaast laten zij ook zien dat de vraag naar MVO in ketens groot is.

EXPERT JUDGEMENT

Het onderwerp MVO is sterk in ontwikkeling en dekt een zeer breed scala aan (niet-financiële) onderwerpen af. Door nieuwe trends op het gebied van MVO wisselt het belang van ieder niet-financieel onderwerp met de jaren. Daarnaast is de algemene aandacht voor MVO in het bedrijfsleven sterk afhankelijk van de sector en het deel van de keten waarin een onderneming actief is. Ook het onderscheid tussen *business-to-business* en *business-to-consumer* is hierbij relevant. Waarbij *business-to-consumer* over het algemeen meer onderhevig is aan MVO eisen. Dit komt deels door een risicomijdende insteek; misstanden kunnen tegenwoordig snel gedeeld worden via social media waardoor de impact op het bedrijf groot kan zijn.

De complexiteit van het concept MVO wordt weerspiegeld in de monitoringsinitiatieven die in de loop der jaren zijn ontstaan in de private en publieke sector. Deze laten een zeer gevarieerd en versnipperd beeld zien. Er is geen uniformiteit tussen initiatieven, omdat er veel focus is op specifieke onderwerpen, sectoren, bedrijfsgrootte of focus op beleid dan wel prestaties. Voor bedrijven betekent dit een grote inspanning om aan de diverse monitoringsinitiatieven te kunnen voldoen. Zij zouden deze inspanningen graag aan één generieke monitoring besteden, maar moeten wel deelnemen aan diverse initiatieven omdat hun klanten verschillende – vaak overlappende – eisen stellen. Nog te vaak worden de initiatieven als 'vink-lijstjes' voor duurzaam inkopen gebruikt, terwijl er geen ruimte en budget is om te kiezen voor echte duurzame oplossingen. Duidelijk is dat deze ketenbeïnvloeding nog in de kinderschoenen staat en er ruimte is voor verbetering.

Een oorzaak van dit gebrek aan uniformiteit is de concurrentie tussen monitoringsinitiatieven. Door deze concurrentie en het commercieel belang dat erachter schuilt, is niet altijd duidelijk welke criteria de

monitoringsinitiatieven hanteren en wat de resultaten zijn. Dit bemoeilijkt de vergelijkbaarheid tussen monitoringsinitiatieven en zorgt voor een incompleet beeld van de status van MVO in het Nederlandse bedrijfsleven. Binnen deel-thema's en binnen sectoren is deze informatie wel beschikbaar. Dit draagt echter weinig bij aan het volledige MVO overzicht, omdat deze informatie niet deel-thema en sector overstijgend is. Wel zien wij een duidelijke groei in het bewustzijn rondom MVO in het bedrijfsleven. Of dit nu op basis van vragen vanuit de keten, commercieel belang of oprechte overtuiging dat er zaken moeten veranderen gebeurt, het thema komt de laatste jaren steeds hoger op de agenda van de directie te staan.

AANBEVELINGEN

Op basis van de conclusies van dit onderzoek en ons expert judgement over ontwikkelingen in de markt over verantwoord ondernemen doen wij een aantal aanbevelingen aan de overheid met betrekking tot MVO monitoring. Deze aanbevelingen zijn als volgt:

1. Streef niet naar het selecteren of construeren van één monitoringsinitiatief dat een overkoepelend beeld geeft. Gezien de complexiteit en constante ontwikkeling van het onderwerp MVO is dat ook voor de nabije toekomst niet haalbaar. Een combinatie van brede monitoring op MVO aspecten en sectorspecifieke verdiepingen ligt meer voor de hand.
2. Binnen de segmentering sector, onderwerp en bedrijfsgrootte kunnen wel de leidende initiatieven in kaart gebracht worden die respectievelijk inzicht geven in het beleid, de prestaties of de communicatie van een bedrijf. Verder onderzoek is nodig om de dekking precies in kaart te brengen.
3. Blijf als overheid in gesprek met bedrijven over hun wensen, inspanningen en uitdagingen bij het vormgeven van MVO. Uit de expertpanelsessie werd duidelijk dat de dagelijkse praktijk van bedrijven voor beleidsmakers wat ver weg staat. Anderzijds hebben bedrijven niet altijd goed inzicht in de doelstellingen van de overheid en hun beweegredenen rondom wet- en regelgeving.
4. Bedrijven hebben behoefte aan uniformiteit en beperking in het aantal monitoringsinitiatieven, omdat er veel overlap bestaat. Er heerst monitoringsmoeheid. Deze hoeveelheid aan initiatieven is ontstaan door de overtuiging bij de overheid dat de markt de monitoring zelf zou vormgeven. Commerciële overwegingen en het bijbehorende afschermen van verzamelde data en methoden leveren daardoor een gefragmenteerd beeld op. Nu blijkt dat er behoefte is aan meer regulering in een soortgelijke vorm als bij bestaande financiële audits. Daarom is het zinvol om een zekere mate van uniformiteit en vermindering van overlap te stimuleren als overheid.
5. Initiatieven die naast beleid ook daadwerkelijke prestaties meten op MVO gebied hebben de grootste waarde voor beleidsmakers, aangezien deze initiatieven laten zien welke impact er daadwerkelijk bereikt is. Hierdoor worden bedrijven ook meer uitgenodigd om stappen te zetten op MVO gebied, en bij te dragen aan publieke doelen.
6. Maak de Transparantiebenchmark minder vrijblijvend voor verplichte deelnemers. Het aandeel bedrijven dat geen inzicht verschaft is erg groot en het instrument daagt de achterlopers niet uit om zich meer in te spannen. Hierdoor heeft de Transparantiebenchmark maar deels de waarde die het zou kunnen hebben.

BIJLAGE A: VERSLAG EXPERTPANEL

Op 24 oktober 2017 organiseerden het PBL en Sustainalize een MVO-expertpanel sessie in Stadskaatsel Oudaen, te Utrecht. Tijdens deze sessie zijn de aanpak en de voorlopige conclusies van voorliggend onderzoek gepresenteerd. Vervolgens is een aantal stellingen voorgelegd waarop men door middel van een interactief stelsysteem zijn mening kon geven. Op een vijfpunt schaal kon men aangeven in hoeverre zij het eens of oneens waren met de stelling (waarbij 1: helemaal mee oneens en 5: helemaal mee eens). Op basis daarvan zijn verdere discussies gevoerd, waarvan de hoofdlijnen onderstaand zijn weergegeven. Grotendeels gaat het daarbij om individuele meningen van experts.

Algemene reacties

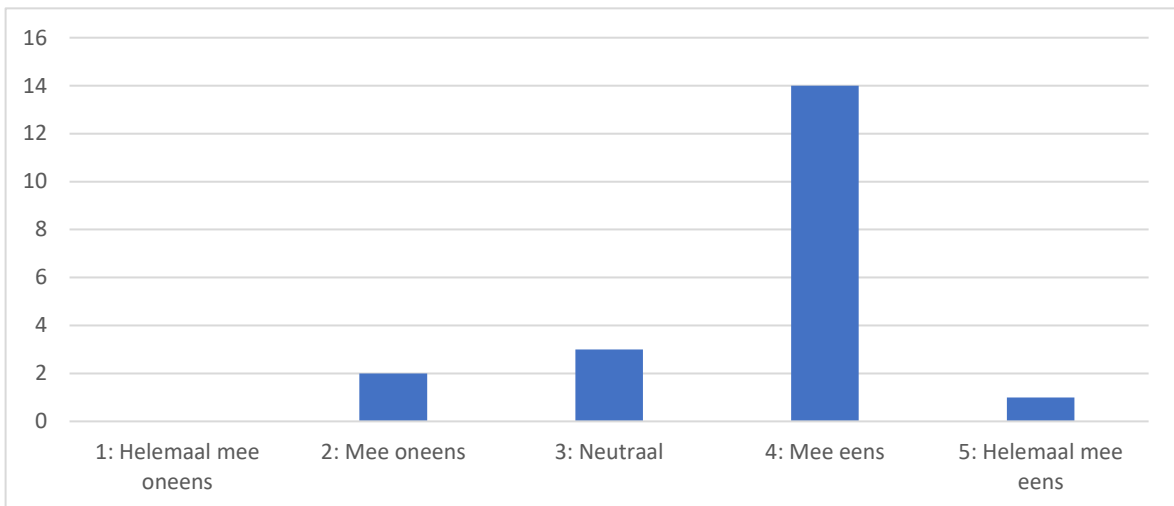
- **Monitoring van berekening.** Bij het meten van MVO prestaties is het belangrijk om naast de daadwerkelijke uitkomst ook de bijbehorende berekening inzichtelijk te hebben. Bedrijven dienen dus ook transparant te zijn over hun methodieken die worden gebruikt om tot een uitkomst te komen. Bij een aantal monitorings-initiatieven zijn data en methoden niet publiekelijk beschikbaar.
- **Bron data monitoring prestaties.** Het is belangrijk expliciet te maken wat onder prestatie wordt verstaan en waar de monitor op gebaseerd is. Is de monitor gebaseerd op data van bedrijven zelf of is de data extern gevalideerd?
- **Openbaarheid resultaten.** Het doel van een monitoringsinitiatief is om de inspanningen op het gebied van MVO in beeld te brengen. De standaard van MVO is in ieder land verschillend en daarmee ook de resultaten. Daarom vinden enkele deelnemers het terecht dat resultaten niet openbaar worden gemaakt, deels ook door (commercieel) gevoelige informatie.
- **Monitoring van methodiek.** Er dient transparantie te zijn in de methodiek van een monitoringsinitiatief; de gebruikte data, hoe bedrijven gescoord worden, welke vragenlijsten gebruikt zijn en wie de vragen bepaald heeft.
- **Commercieel belang.** Het is relevant om te weten of er een commercieel belang achter een monitoringsinitiatief schuilt. Er ontstaat een vertekend beeld van MVO resultaten als enkel de bedrijven worden gemonitord die hiervoor betalen. Voor een evenwichtig beeld moet dus ook de aandeelgraad gemeld worden (bv per sector/marktaandeel)
- **Onderscheid beleid en prestaties relevant.** MVO wordt gezien als een houding van een onderneming waarin een verscheidenheid aan punten wordt meegenomen. Bij DO ligt de focus op het meten van milieuprestaties. Daarom is het goed om onderscheid te maken tussen de monitoringsinitiatieven die de integrale houding van een onderneming meten t.o.v. de initiatieven die rechtstreeks resultaten meten. Meet je beleid of prestaties (en prestaties absoluut of relatief na interventies)?
- **Monitoring houding ondernemer.** Monitoringsinitiatieven die de houding van de ondernemer proberen weer te geven zijn schaars. Een uitzondering is de Telos governance monitor, maar die is heel arbeidsintensief om op te stellen. Aanwezigen geven aan dat het goed zou zijn om waardeoriëntaties van bedrijven op te nemen. Daarbij wordt de kanttekening geplaatst dat waardeoriëntatie op zichzelf nog niks over impact zegt.
- **Meetbaarheid impact.** Impact is moeilijk meetbaar. Discussie richt zich vooral op risico's. Bij de opkomst van monitoring van MVO lag de focus op milieu-indicatoren, omdat klimaatverandering

veel aandacht krijgt en de inspanningen relatief makkelijk te meten zijn. De resultaten op sociaal vlak zijn minder goed meetbaar en indicatoren hiervoor worden nu pas ontwikkeld. Het ontbreekt aan een holistisch frame. De SDG's zouden dit kunnen bieden.

- **Wet- en regelgeving.** We staan nog maar aan het begin van deze duurzame transitie. De meeste bedrijven hebben geen volledig overzicht van de wet- en regelgeving waaraan zij moeten voldoen in de landen waarin zij operationeel zijn.
- **Monitoring beleid.** Bedrijven rapporteren over hun beleid en de meeste monitoringsinitiatieven zijn daar ook op gericht, maar het hebben van beleid betekent niet noodzakelijk dat er effect gesorteerd wordt, daar is meer voor nodig. Beleid koppelen aan uitkomsten van de met beleid ingezette veranderingen.

Stellingen

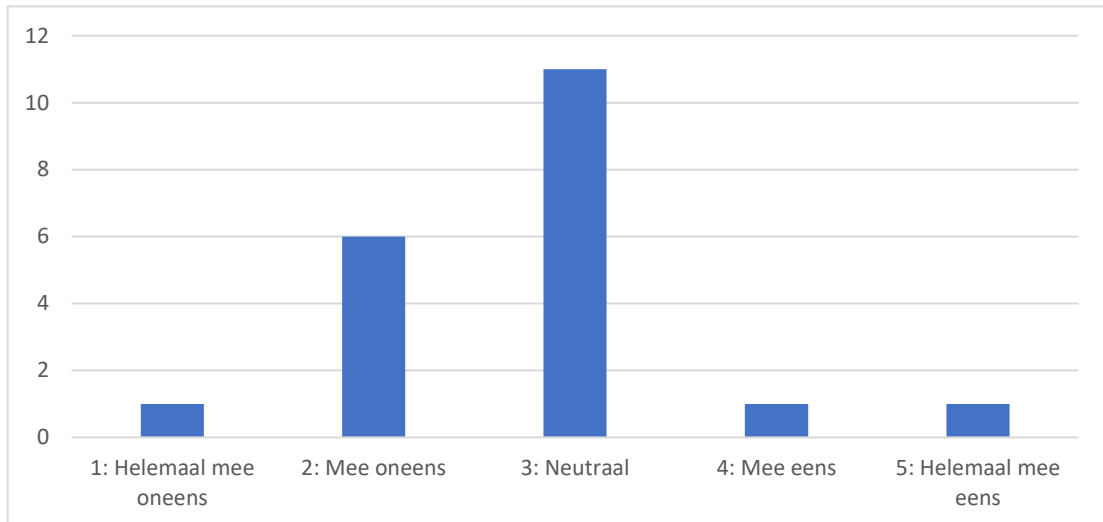
1. Monitoring stimuleert duurzaam gedrag bij bedrijven (gemiddelde: 3.7)

- De waarde van een monitoringsinitiatief wordt bij de meeste bedrijven bepaald door de klanten en ketenpartners. Het geeft een raamwerk voor het bedrijf en helpt om het bedrijf te benchmarken met andere bedrijven. Vergelijkbaarheid en ranking is dus een belangrijke waarde.
- Het is waardevol voor een bedrijf om te bepalen wat je volgende stappen in de toekomst zijn.
- Uiteindelijk wil een bedrijf het beter doen dan haar concurrenten en is het voor de bedrijven zelf niet relevant op welke indicator dat dan is.
- Ook de financiële wereld hecht steeds meer waarde aan MVO en dan zie je dat er steeds meer gekeken wordt naar monitoringsinitiatieven. Om financiële middelen aan te trekken, wordt het dus interessant voor een bedrijf om aan een monitoringsinitiatief deel te nemen. Om aan externe monitoring mee te doen, moet de interne monitoring op orde zijn. Gedrag van financiële instellingen is dus een stimulans voor veel bedrijven voor deelname aan monitoringsinitiatieven.
- Het gros van de monitoringsinitiatieven is vooral 'box ticking' waarbij een bedrijf wordt gevraagd om over de aanwezigheid van KPI's te rapporteren. Daarmee worden bedrijven niet gestimuleerd om ook daadwerkelijk acties te formuleren om KPI's te verbeteren.

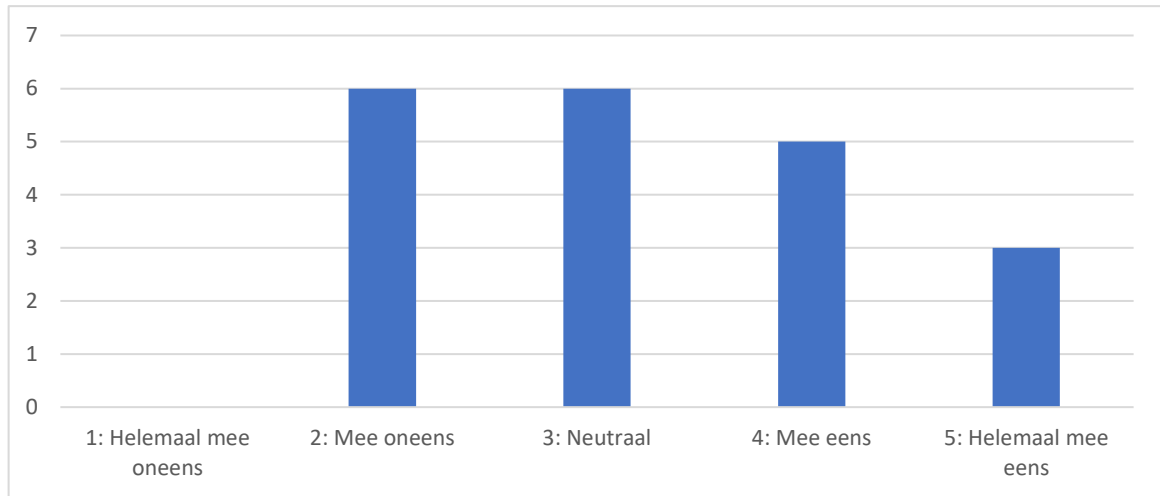
- Gebrek aan transparantie in methodiek van monitoringsinitiatieven.

2. Meting van duurzaamheidsbeleid bij bedrijven is een goede indicator voor de mate waarin prestaties verduurzamen (gemiddelde: 2.8)

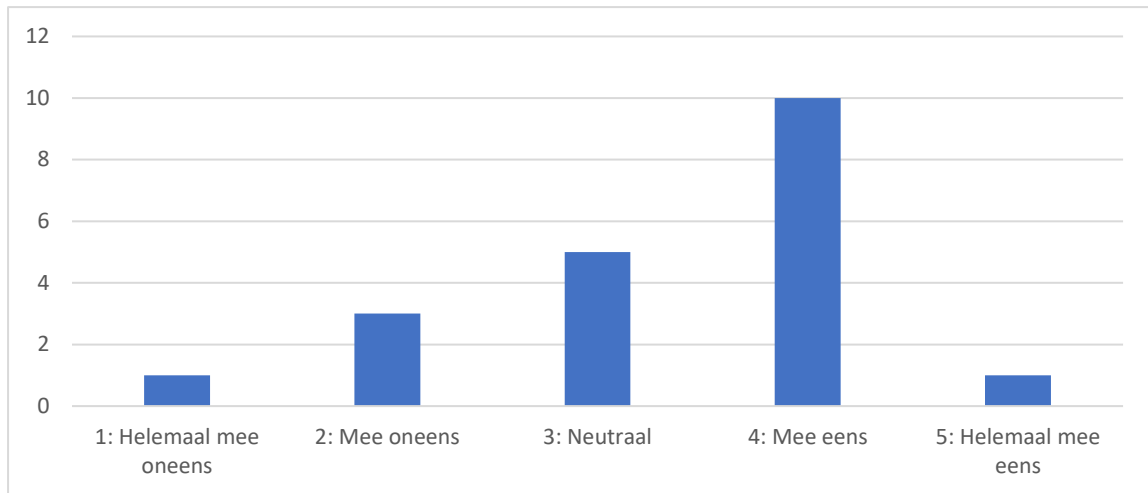
- Wat wordt er precies gemeten? Het is van belang dat er KPI's zoals CO₂ uitstoot of energieverbruik in het duurzaamheidsbeleid zijn opgenomen. Enkel het meten van beleid is niet genoeg.
- Er zijn ook bedrijven die wel KPI's presenteren maar weinig actie ondernemen. Duurzaamheidsbeleid alleen is niet voldoende. Het is belangrijk om richtinggevende doelen te formuleren (het missiestatement van bedrijf kan hier een indicatie voor geven, de manier waarop doelen zijn geformuleerd geeft aan of bedrijf het lef heeft om zich uit te spreken, bereid is om erop te worden aangesproken en verantwoordelijkheid te nemen). Bedrijven zouden hun strategie moeten bepalen door eerst het beleid te formuleren en te operationaliseren. Hieruit vloeien meetbare streefdoelen voort. Na het meten van deze streefdoelen moeten er, wanneer nodig, concrete stappen worden gezet om beleid aan te passen.
- Alleen een duurzaamheidsmanager is niet voldoende. Commitment van hoger management is essentieel om MVO gerelateerde zaken vorm te geven binnen het beleid van een organisatie.
- In hoeverre beleid doorwerkt in de keten naar leveranciers is relevant. De eerste stap is om wel naar de leveranciers te gaan en er een gesprek over aan te gaan. Omdat het complex is, weerhoudt het bedrijven vaak om dit te doen. Echter, bij grote internationale organisaties blijkt in de praktijk vaak dat het een onbegonnen zaak is om alle leveranciers te controleren. Leveranciers opererend in minder ontwikkelde landen hebben te kampen met andere problemen die voor hen urgenter zijn. Het is de vraag hoe we verschillende landen kunnen helpen om het niveau omhoog te brengen. Dit is niet alleen verantwoordelijkheid van bedrijven maar ook van overheden.

3. De overheid moet een belangrijkere rol innemen om duurzaamheid in het bedrijfsleven te monitoren (gemiddelde: 3.3)

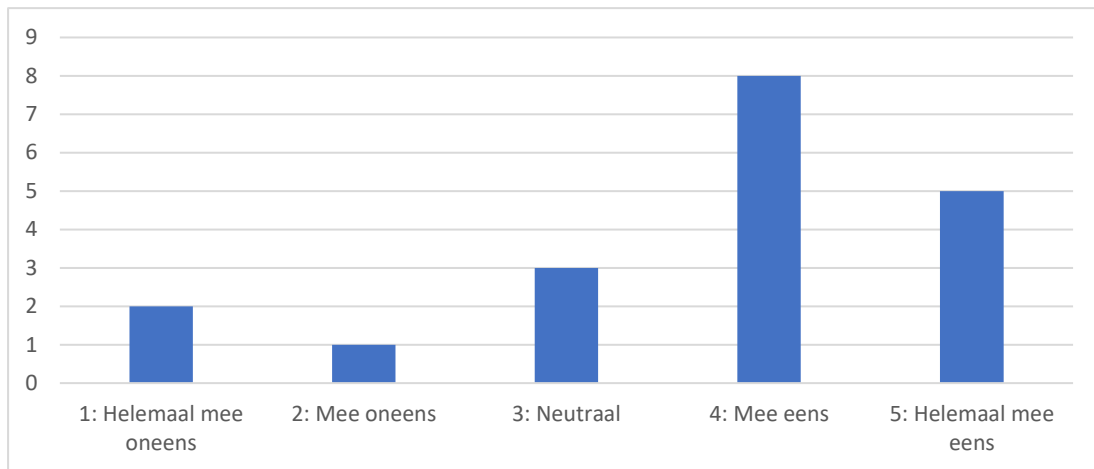
- Op dit moment zijn er nog veel bedrijven die een grote impact hebben op het gebied van MVO, maar nog niet deelnemen aan een monitoringsinitiatief. De overheid moet een actievere rol innemen om die bedrijven te stimuleren om wel mee te doen. Familiebedrijven zijn bijvoorbeeld niet beursgenoteerd waardoor investeerders ze niet in beeld brengen.
- Het wordt normaal geacht om een accountant alle financiële gegevens te laten controleren. Het zou normaal moeten zijn om ook in milieu en sociaal domein dezelfde methodiek met dezelfde diepgang toe te passen.
- Voor het MKB vergt monitoring vaak een enorme inspanning. Er moet daarom een methodiek worden ontwikkeld waarbij het voor kleine bedrijven makkelijk wordt om MVO te monitoren. GRI is hiermee bezig; Zij ontwikkelen een speciale tool voor het MKB.
- Er zijn veel bedrijven die jaarlijks laag scoren op de Transparantiebenchmark en dus geen actie ondernemen om hun inspanningen transparant te maken. De overheid zou hier wat mee moeten doen. Verwezen wordt naar Denemarken waar ieder bedrijf, groot, klein of familiebedrijf, verplicht een passage (vormvrij waardoor de informatie gevarieerd is) in zijn financieel jaarverslag moet opnemen.

4. Monitoring van grote bedrijven is belangrijker dan de monitoring van MKB (gemiddelde: 3.4)

- Het is belangrijk te realiseren wat het doel van een monitoringsinitiatief is. Sommige initiatieven zijn in het leven geroepen om de impact van een bedrijf te meten, maar er zijn ook initiatieven met als doel een bewustwordingsproces in gang te zetten onder een groep bedrijven. Het is ook de vraag of monitoring een goed instrument is om bewustwording te creëren.
- Op MKB-niveau wordt deelnemen aan monitoringsinitiatieven vaak gezien als onnodige rompslomp. Het kost tijd om zulke zaken te documenteren.
- Er bestaat een relatie tussen grote bedrijven en MKB, omdat die aan elkaar leveren. Wanneer een initiatief zich richt op grote bedrijven, zullen de kleinere bedrijven ook indirect gemeten worden via het ketenbeleid. Het is de vraag of de top-down approach werkt. Vaak zijn het de kleinere bedrijven die met innovatieve duurzame bedrijfsmodellen komen.

5. Monitoringsinitiatieven met sectorfocus dragen meer bij aan verduurzaming dan generieke monitoringsinitiatieven (gemiddelde: 3.7)

- Beide initiatieven (sectorspecifiek en generiek) bestrijken een ander doel en allebei zijn ze van waarde.
- Er is een fundamenteel verschil tussen benchmarking en monitoringsinitiatieven. Benchmarking is erop ingericht om prestaties te vergelijken en een monitor maakt inzichtelijk of en zo ja welke prestaties worden geleverd. Monitoringsinitiatieven kunnen worden gebruikt als benchmark. Dit geldt vaak voor sectorspecifieke initiatieven.
- Sectorspecifieke initiatieven, in tegenstelling tot de Transparantiebenchmark, geven meer inzicht in de dynamiek van de markt. Ze vormen voor bedrijven vaak een stimulans om te innoveren en zichzelf te verbeteren want je wilt niet onderaan eindigen.
- Verwachtingen van stakeholders zijn verschillend per sector. Daarom is het belangrijk dat dit wordt meegenomen in de methodiek van monitoringsinitiatieven.